

PAPER DETAILS

TITLE: Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları

AUTHORS: Seyda İlter, Sezen Güleç

PAGES: 57-66

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4001416>

Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi * 2025 * Cilt: 29 * Sayı: 1 * (57-66)

Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Adaptation of Implicit Relationship Beliefs Scale into Turkish: Validity and Reliability Studies

Şeyda İlter *

Sezen Güleç **

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 12.06.2024
Kabul Tarihi: 16.02.2025

Doi: tsadergisi.1500226

Anahtar Sözcükler:

*Örtük ilişki inançları,
kadersel inançlar,
gelişimsel inançlar,
ölçek uyarlama.*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Örtük İlişki İnançları Ölçeği'ni Türk örneklemine uyarlamak ve psikometrik özelliklerini incelemektir. Çalışmaya, ilişkisi olan 101 erkek 211 kadın olmak üzere toplam 312 kişi katılmıştır. Ölçeğin geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliği bakımından değerlendirilmiştir. Yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçüt geçerliği ise orijinal ölçek makalesinde yer alan varsayım doğrultusunda, On Maddeli Kişilik Ölçeği ile İlişki Doyumu Ölçeği aracılığıyla incelenmiştir. Son olarak ölçeğin güvenirliliğini belirlemek üzere Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; madde faktör yükleri .30'dan yüksektir, doğrulayıcı faktör analizi uyum değerleri kabul edilebilir aralıktadır ($\chi^2/sd=2.21$, GFI= .88, CFI=.86, RMSEA=.062). Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin gelişimsel inançlar alt boyutunun On Maddeli Kişilik Özellikleri Ölçeği alt boyutları ile korelasyon katsayıları dışadönüklük için .17, nevroitiklik için -.12 deneyime açıklık için .14 sorumluluk için .19 yumuşakbaşlılık için .13 olarak bulunmuştur. İlişki Doyumu Ölçeği ile korelasyon katsayısı ise .31'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları kadersel inançlar alt boyutu için .82, gelişimsel inançlar alt boyutu için .76 ve ölçek toplamı için .80 olarak hesaplanmıştır. McDonald's Omega katsayıları ise kadersel inançlar için .86, gelişimsel inançlar için .81 ve ölçek toplamı için .87 olarak saptanmıştır. Sonuç olarak, Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin iki faktörlü yapısı Türk örnekleminde doğrulanmıştır.

Article Information

Submission: 12.06.2024
Acceptance: 16.02.2025

Doi: tsadergisi.1500226

Key Words:

*Implicit theories of
relationships,
destiny belief,
growth belief,
adaption of scale.*

ABSTRACT

This study aimed to examine the psychometric properties of the Implicit Theories of Relationships Scale (ITRS) in a Turkish sample. A total of 312 individuals in a romantic relationship (101 men and 211 women) participated in the study. To assess construct validity, both exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were conducted. Criterion validity was examined using the Ten-Item Personality Inventory and the Relationship Assessment Scale. Reliability was evaluated by calculating Cronbach's alpha internal consistency coefficients. The findings indicated that all item factor loadings exceeded .30, and the CFA fit indices were within acceptable ranges ($\chi^2/df = 2.21$, GFI = .88, CFI = .86, RMSEA = .062). The correlation coefficients between the growth belief subdimension of the ITRS and the subdimensions of the Ten-Item Personality Inventory were as follows: .17 for extraversion, -.12 for emotional stability, .14 for openness to experience, .19 for conscientiousness, and .13 for agreeableness. Additionally, the correlation between the growth belief subdimension and the Relationship Assessment Scale was .31. The Cronbach's alpha internal consistency coefficients were calculated as .82 for the destiny belief subdimension, .76 for the growth belief subdimension, and .80 for the total scale. McDonald's Omega coefficients were .86 for destiny beliefs, .81 for growth beliefs, and .87 for the total scale. Overall, the results confirmed the two-factor structure of the Implicit Theories of Relationships Scale in the Turkish sample, demonstrating its validity and reliability as a measurement tool.

Atıf İçin

İlter, S. & Güleç, S. (2025). Örtük ilişki inançları ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(1), 57-66. doi: tsadergisi.1500226

* Psikolojik Danışman, Milli Eğitim Bakanlığı, Sivas, ilter.seyda@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3152-4786>

** Dr.Öğr.Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sivas, sezen.gulec@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4045-1650>

GİRİŞ

İnsanlar, varlıklarını sürdürebilmek için diğerleriyle ilişki kurmaya ihtiyaç duymaktadır. İlişkisi olmayan bir insan düşünülemez (Cüceloğlu, 2022). Başarılı yakın ilişkiler kurmak, birçok insan için mutluluk ve güvenlik hissi açısından önemli bir kaynaktır. Yakınlık, sevgi duyulan kişiyle karşılıklı olarak anlayış içinde olmayı ve onunla iletişimde bulunmayı, ona duygusal olarak bağlı olmayı ve ilişkiyi sürdürmeyi içermektedir (Gizir, 2012; Sternberg, 1986). Yakın ilişkiler, bireylerin kişisel ve sosyal uyumunu etkilemekle birlikte, bilişsel gelişimlerini destekleyerek öz saygı ve başarılarını artırmaktadır. Yakın ilişkiler ayrıca, bireylerin gelişimsel görevlerini tamamlamalarına, arkadaşlıklarını güçlendirmelerine ve mutlu bir evlilik kurmalarına yardımcı olmaktadır (Kuttler ve Greca, 2004). İnsanlar ilişkilerinde bazı inançlara sahiptirler. İnançlar, olayları ve ilişkileri yorumlama biçimini etkilemektedir. Romantik ilişkilerde işlevsel ve işlevsel olmayan şekilde nitelendirilen inançlar bulunmaktadır (Stackert ve Bursik, 2003). İşlevsel olmayan inançlar bireyler arasında çatışmaya (Metts ve Cupach, 1990), problem çözme davranışlarında sorun yaşamaya (Knee, 1998) neden olmaktadır. İşlevsel ve işlevsel olmayan inançların yanı sıra, bireyin kendiliği ve diğerleri hakkındaki algılarına işaret eden örtük inançları bulunmaktadır (Knee, 1998). Örtük inançlar, ilişkilerin gelişim sürecinde önemli bir rol oynar ve insanların olayları nasıl algılayıp yorumladıklarına rehberlik eder. Bu kavram, Heider'in sosyal algı alan teorisi, Kelly'nin kişilik teorisi gibi daha önceki kavramlarla birlikte James'in 1890'da ortaya attığı fikirlerin bir devamı niteliğindedir. Örtük inançların, bireylerin benlik ve sosyal dünya hakkındaki kişisel kurgularını veya varsayımlarını temsil ettiği söylenebilir. Ross (1989) ise bu kavramı daha sonraları, şematik bilgi olarak tanımlamıştır. Örtük inançlar kavramı, bireyin ilişkilere dair farkında olmadıkları inançlarını temsil etmektedir. İlişkiyi yönlendirme konusunda bireyler bazı inançlara sahiptir. Bu inançlar, kadersel ve gelişimsel inançlar olarak incelenmektedir. Kadersel inançlara sahip olan bireyler, ilişkinin süreç ve sonuçlarını daha değişmez ve kaderci algılamaya eğilimlidir. Gelişimsel inançlara sahip olan bireyler ise ilişkinin bir süreç olduğunun farkındadırlar. İlişkiyi yönlendirirken bireyler sahip oldukları bu inançların farkında olmadıklarından dolayı örtük kavramı kullanılmaktadır, ancak bu inançlara erişilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Dweck vd. (1995) ile Dweck ve Leggett (1988), bir özelliğin istikrarı ve değişimi üzerine bireylerin sahip olduğu inançları araştırarak, örtük kuramların rolünü incelemişlerdir. Bu kuramlar, belirli özelliklerin istikrarını ve değişimini etkileyen koşulları içermektedir. Örtük inançlar, bireylerin yaşadıkları deneyimlere yüklediği anlam üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Dweck ve ekibi, insanların sahip oldukları bu inançların belirli koşullar altında nasıl değişebileceğini ve gelişebileceğini araştırmışlardır (Knee, 2003). Örtük kuramlar, daha geniş kapsamlıdır. Örtük kuramlar bireylerin bir problemle karşılaştıklarında değişmez tepkiler vereceğine yönelik veya hangi koşullarda tepkilerinin değişebileceğine yönelik varsayımlar olarak da tanımlanabilir (Ross, 1989). Örtük kuramlar temelde kişilik teorileri ve sosyal algı teorilerinden doğmuştur. Bireylerin bulundukları sosyal yapı içindeki temel inançları, gelecekteki beklentilerini şekillendirmektedir. (Dovala, 2018). Yapılan araştırmalara bakıldığında, örtük kuramlar ilk zamanlarda kişilik, zekâ ve ahlak gibi değişkenlerle çalışılmıştır. Örneğin zekaya yönelik kadersel inançlara sahip olan bireyler, başarısızlığa karşı hassas ve zor olarak algıladıkları görevden vazgeçme eğilimindedir. Gelişimsel inançlara sahip bireyler ise zorlu görevleri potansiyellerini geliştirmenin bir yolu olarak görürler (Dweck, 1991). Kişilikle ilgili olarak, kadersel inançlara sahip bireyler istenmeyen bir davranışa maruz kaldığında başkalarını suçlama eğilimindedirler. Gelişimsel inançlara sahip bireyler ise kişilikle ilgili suçlama yapmazlar ve davranışı çözmeye çalışırlar. İletişim odaklıdırlar (Erdley & Dweck, 1993). Knee (1998), bireysel alanlardaki örtük kuramlar üzerine yapılan araştırmalardan yola çıkarak, örtük kuramları romantik ilişkilere genişletmiştir. İlişkilere yönelik örtük kuramlar, ilişkilerin doğasıyla ilgili inançları iki bağımsız alan olarak kavramsallaştırmaktadır, bu alanlar kadersel inançlar ve gelişimsel inançlardır. Kadersel inançlar, ilişkilerin kaderde yazılı olduğu ya da yazılı olmadığı varsayımlarını yansıtırken, gelişimsel inançlar, ilişkisel problemlerin şekillendirilebilir ve üstesinden gelinebilir olduğu fikrini yansıtmaktadır. Örtük kuramlar, çiftler ilişkisel çatışmalarla karşı karşıya kaldığında farklı yorumlama ve başa çıkma tepkileri öngörmektedir (Dovala, 2018). Kadersel inançlara sahip olan bireylerin olumsuz deneyimler yaşadıklarında, ilişkiden geri çekilme ihtimalleri yüksektir. Bu bireyler, olumsuz yaşantıya ilişkin olumsuz tepkiler vermektedirler ve ilişki içindeki çatışmayı

ilişki için bir tehdit olarak görme eğilimindedirler. Bu gibi durumlarda bireyler ilişkiden kaçınma, sorunu inkâr etme gibi başa çıkma stratejilerine yönelmektedirler. Gelişimsel inançlara sahip olan bireyler ise bu olumsuz durumu gelişimleri için bir fırsat olarak algılamaktadırlar ve bu durum onların gelişimine katkı sağlamakla birlikte problem çözme becerilerini de geliştirmektedir. Bireylerin ilişkide sorunlarını çözmeleri, partnerleriyle olan bağlarını güçlendirmektedir. Gelişimsel inançlara sahip bireyler aynı zamanda, ilişkide sorunlara iyimser bir şekilde bakarak yeniden çerçeveleme gibi başa çıkma stratejileri kullanmaktadırlar (Knee, 1998; Knee & Petty, 2013).

Bireylerin ilişkilere yönelik örtük inançlarını belirlemek amacıyla Knee vd. (2003) tarafından, Örtük İlişki İnançları Ölçeği geliştirilmiştir. Türkiye'deki alan yazında, örtük ilişki inançlarını belirlemeye yönelik olarak geliştirilen ya da uyarlanan bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu nedenle, Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin Türk örneklemindeki psikometrik özellikleri incelenerek alan yazına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır. Alan yazında ölçek uyarlama çalışmaları, ölçeğin psikometrik özelliklerinin ilgili kültüre uygunluğunu değerlendirmek üzere yapılmaktadır. Psikometrik özellikler kavramı, ölçme türünün performansını belirtmektedir, aynı zamanda geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının tanımlanmasında da kullanılmaktadır (Güleç, 2009).

Çalışma Grubu

Çalışmada katılımcılara, amaçlı ve uygun örnekleme yöntemleri ile Google formlar aracılığıyla çevrim içi ve yüz yüze olarak ulaşılmıştır. Örtük İlişki İnançları Ölçeği, farklı illerden (Adana, Ankara, Hatay, Kayseri ve Sivas) 312 kişiye gönüllülük esasına bağlı olarak uygulanmıştır. Katılımcılar, halihazırda romantik ilişkisi bulunan 101 erkek ve 211 kadından oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 17-58 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 28,27'dir.

Veri Toplama Araçları

Örtük İlişki İnançları Ölçeği

Knee vd. (2003), tarafından geliştirilen ölçek, 7'li Likert tipi bir ölçektir ve ölçekte 22 madde bulunmaktadır. Ölçeğin, kadersel inançlar ve gelişimsel inançlar olmak üzere 2 alt boyutu bulunmaktadır. Kadersel inançlar alt boyutunda 11 madde ve gelişimsel inançlar alt boyutunda 11 madde bulunmaktadır. Ölçeğin kadersel inançlar alt boyutunda "İlişkinin hemen başında gözlenen sorunlar partnerler arasında kötü bir uyum/eşleşme olduğunu gösterir." ve "İyi başlamayan ilişkiler için başarısızlık kaçınılmazdır." gibi maddeler bulunmaktadır. Gelişimsel inançlar alt boyutu ise "İdeal bir ilişki, zaman içinde adım adım gelişir." ve "İlişkilerin başarısızlığı partnerlerin yeterince çaba göstermemesinden kaynaklanır." gibi maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 22 ve 154'tür. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireyin hangi alt boyuta ilişkin inançlara sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları kadersel inançlar için .82, gelişimsel inançları için .74 bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach Alpha katsayıları kadersel inançlar için .82, gelişimsel inançlar için .76 ve ölçek toplamında .80 olarak hesaplanmıştır. McDonald's Omega katsayıları ise kadersel inançlar için .86, gelişimsel araçlar için .81 ve ölçek toplamı için .87 olarak saptanmıştır. Ölçeğin orijinalinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre uyum indeksleri GFI= .86, RMSEA=.07 şeklindedir (Knee vd., 2003).

On Maddeli Kişilik Ölçeği

On Maddeli Kişilik Ölçeği Gosling vd. (2003) geliştirmiş, Türk örneklemine uyarlama çalışmalarını ise Atak (2013) yapmıştır. Ölçekte 7'li Likert tipi 10 madde bulunmaktadır. Ölçek deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve duygusal dengelik olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmakta ve her alt boyutunda 2 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışmasında "Deneyime Açıklık" için .83,

“Yumuşak Başlılık” için .81, “Duygusal Dengelilik” için .83, “Sorumluluk” için .84, “Dışa Dönüklük” için .86 olarak bulunmuştur (Atak, 2013).

İlişki Doyumu Ölçeği

İlişki Doyumu Ölçeği, romantik ilişkilerde doyumu ölçmek üzere Hendrick (1988) tarafından geliştirilmiş, Curun (2001) tarafından Türk örneklemine uyarlanmıştır. İlişki Doyumu Ölçeği, tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçekte 7 madde bulunmaktadır ve ölçek 7’li Likert tipindedir. Ölçekte 4. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, romantik ilişki doyumunun yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin güvenirliği Cronbach Alpha katsayısı .86’dır (Curun, 2001).

Uygulama

Örtük İlişki İnançları Ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlama çalışmalarının yürütülmesi için öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacılardan ilk yazar (C.Raymond Knee) ile email yoluyla iletişime geçilmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Alınan izin sonrası ölçeğin Türkçe’ye çevirisi gerçekleştirilmiştir. Çeviri çalışmalarında, alan bilgisi ve İngilizce dil yeterliği olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanından beş akademisyenden destek alınmıştır, aynı zamanda Ölçme ve Değerlendirme alanından iki akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Orijinal form ile Türkçe form, üç farklı psikolojik danışman akademisyen tarafından karşılaştırılmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri sonucunda Türkçe ölçek formu hazırlanmıştır. Hazırlanan Türkçe form, İngilizce alanından iki akademisyen tarafından yeniden İngilizceye çevrilmiştir. İngilizce ve Türkçe formun anlamlarının eşdeğer olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin dil geçerliğine dair incelemeler tamamlanmıştır ve daha sonra psikometrik özellikleri incelenmiştir. Psikometrik özelliklerin incelenirken ölçek formu, 312 kişiye gönüllülük durumu dikkate alınarak yüz yüze ve Google Formlar aracılığıyla uygulanmıştır.

Bu çalışma, bilimsel araştırma etik ilkeleri çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmanın yürütülmesi için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan gerekli izinler alınmıştır (2023-04/59 sayılı karar).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde öncelikle verilerin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş ve normal dağılım varsayımı değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu ve verilerin normal dağılım varsayımını sağladığı (Tabachnick ve Fidell, 2013) bulgusuna ulaşılmıştır. Daha sonra ölçeğin yapı geçerliğini incelemek üzere, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Ölçüt geçerliği için ölçeğin İlişki Doyumu Ölçeği ve On Maddeli Kişilik Ölçeği ile ilişkisine bakılmıştır. Son olarak, ölçeğin güvenirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Söz konusu analizler, SPSS 22 ve AMOS 24 programları aracılığıyla yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Yapı Geçerliği

Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

Örtük İlişki İnançları Ölçeği’nin yapısı açıklayıcı faktör analizi (AFA) aracılığıyla test edilmiştir. AFA, temel bileşenler faktör çıkartma tekniği ve eğik döndürme kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin alt ölçekleri olan kadersel (destiny) için 11 madde, gelişimsel (growth) için 11 madde olmak üzere toplam 22 maddeden oluşan yapısının AFA testi 211 kadın ve 101 erkek olmak üzere 312 katılımcı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin AFA sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Örtük İlişki İnançları Ölçeği’nin açıklayıcı faktör analizi sonuçları

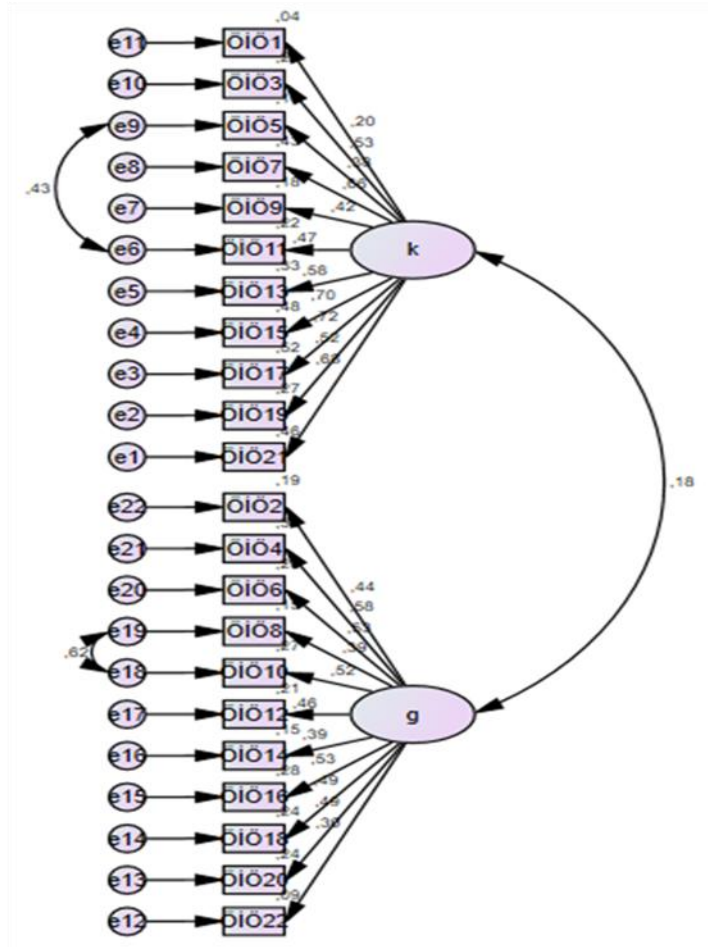
Maddeler	Faktör 1 (Kadersel İnançlar)	Faktör 2 (Gelişimsel İnançlar)
ÖİÖ1	.31	
ÖİÖ3	.59	
ÖİÖ5	.49	

ÖİÖ7	.71	
ÖİÖ9	.47	
ÖİÖ11	.57	
ÖİÖ13	.63	
ÖİÖ15	.71	
ÖİÖ17	.76	
ÖİÖ19	.59	
ÖİÖ21	.72	
ÖİÖ2		.50
ÖİÖ4		.61
ÖİÖ6		.55
ÖİÖ8		.60
ÖİÖ10		.70
ÖİÖ12		.45
ÖİÖ14		.40
ÖİÖ16		.56
ÖİÖ28		.60
ÖİÖ20		.61
ÖİÖ22		.32

Tablo 1 incelendiğinde, madde faktör yüklerinin .31 ile .76 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yükleri doğrultusunda ölçekten çıkarılan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerinin, orijinaline uygun olarak, iki faktörde toplandığı saptanmıştır. Ölçeğin iki faktörlü yapısını değerlendirmek üzere yapıcı geçerliği incelemelerinin ikinci adımında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)

Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin yapısı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) aracılığıyla test edilmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin 2 faktörlü yapısını desteklemektedir. Ölçeğin, kadersel (destiny) inançlar alt boyutunda 11 madde ve gelişimsel (growth) inançlar alt boyutunda 11 madde olmak üzere toplam 22 maddeden oluşan yapısı doğrulanmıştır. Yapılan DFA'da modifikasyon önerisine rastlanmıştır. DFA sonuçlarına göre modifikasyon işlemi sonrası uyum indeksi değerleri $\chi^2 /sd = 2.21$, CFI=.86, GFI=.88, NFI .87, RMSEA=.062 olarak bulunmuştur. CFI değerinin (Hu ve Bentler,1999), GFI değerinin (Schermelleh-Engel vd., 2003) ve NFI değerinin (Byrne, 2010) kabul edilebilir aralıklarda olduğu ve verinin modele uyum sağladığı tespit edilmiştir. Öneri doğrultusunda kadersel inançlar alt boyutunda 5. ve 11. maddeler arasında, gelişimsel inançlar alt boyutunda ise 8. ve 10. maddeler arasında modifikasyon yapılmıştır. Şekil 1'de Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin DFA sonuçları görülmektedir.

Şekil 1. Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi bulguları

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Ölçüt geçerliği, orijinal ölçek makalesinde yer alan varsayım doğrultusunda, On Maddeli Kişilik Ölçeği ile İlişki Doyumu Ölçeği aracılığıyla incelenmiştir ve istatistiksel olarak anlamlı katsayılara ulaşılmıştır. Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin gelişimsel inançlar alt boyutunun On Maddeli Kişilik Özellikleri Ölçeği alt boyutları ile korelasyon katsayıları dışadönüklük için .17, nevrotiklik için -.12 deneyime açıklık için .14 sorumluluk için .19 yumuşak başlılık için .13 olarak bulunmuştur. İlişki Doyumu Ölçeği ile korelasyon katsayısı ise .31'dir.

Güvenirlik

Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları kadersel inançlar alt boyutu için .82, gelişimsel inançlar alt boyutu için .76 ve ölçek toplamı için .80 olarak hesaplanmıştır. Genel olarak güvenilirlik katsayısı için .70 ve üzerindeki değerler yeterli kabul edilmektedir (Pallant, 2005).

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, Knee vd. (2003) tarafından geliştirilen Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarını yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda, başlangıçta ölçeğin çeviri ve dil geçerliğinin sağlanması adımları yürütülmüştür. Daha sonra ölçeğin yapı geçerliğini sınamak üzere yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucuna göre, orijinal formda olduğu şekliyle, Gelişimsel İnançlar ve Kadersel İnançlar olarak iki faktörlü yapı Türk örnekleminde doğrulanmıştır. Ölçeğe ilişkin ölçüt bağıntılı geçerliği değerlendirmek amacıyla İlişki Doyumu Ölçeği ve On Maddeli Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Buna göre, Örtük İlişki İnançları Ölçeği puanları ile İlişki Doyumu Ölçeği ve On Maddeli Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenirliği Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ile

belirlenmiş, ölçeğin alt boyutları ve toplam puanı için katsayıların güvenirlik varsayımını destekleyecek düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Özetle, yapılan psikometrik incelemelere göre Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin, Türk örnekleminde geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin orijinal formunda Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları kadersel inançlar alt boyutu için .82, gelişimsel inançlar alt boyutu için .74 olarak bulunmuştur (Knee vd., 2003). Mevcut çalışmada, Türk örneklemini için ise kadersel inançlar alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .82 ve gelişimsel inançlar alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları iki form için benzer olmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı ve yüksektir. Teal (2018), çalışmasında Cronbach Alpha katsayılarını kadersel inançlar alt boyutunda .89, gelişimsel inançlar alt boyutunda .82 olarak hesaplar; Mattingly vd. (2019) kadersel inançlar için .90, gelişimsel inançlar için .86 bulmuştur. Weigel vd. (2016) güvenirlik katsayılarını kadersel inançlar için .87 ve gelişimsel inançlar için .86; Thompson vd. (2020) kadersel inançlar için .73 ve gelişimsel inançlar için .94 olarak hesaplamıştır. Alan yazında, Örtük İlişki İnançları Ölçeği'nin farklı araştırmacılar tarafından farklı örneklemlerle yapılan çalışmalarda kullanılan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir. Bu çalışma sonucunda da ilgili ölçek, Türk örnekleminde kullanılmak üzere yurt içi alan yazına kazandırılmıştır.

Örtük ilişki inançları, insanların ilişkilerini nasıl anladıklarına, tahmin ettiklerine ve sürdürdüklerine temel oluşturmaktadır ve bu tür inançlar, neden bazı bireylerin ilişkiyi sürdürme konusunda diğerlerinden daha motive olduklarını açıklamaya yardımcı olabilir (Weigel vd., 2016). Örneğin, bir kişi kendisi için doğru olan bir partnerin olduğuna ve birlikte zorlukların üstesinden gelmeye çalıştıkça bu partnerle olan ilişkisinin büyüüp gelişeceğine inanabilir. Ya da bundan farklı olarak, ilişkinin devamlılığı için herhangi bir çabanın anlamlı olmadığını düşünebilir. Bu inançlar, bireylerin ilişki dinamiklerini etkileyecektir. Nitekim, Cobb vd. (2013), gelişimsel inançların varlığının ilişkide şiddeti azalttığını ifade etmektedir. Öte yandan Franiuk vd. (2004) ise ilişki çatışmaları ile başa çıkma, affetme ve partner uyumunda örtük inançların önemli bir yeri olduğunu öne sürmektedir. Ek olarak, örtük inançlar, tıpkı şemalar gibi hem zaman içinde sabit hem de geçici olarak erişilebilir yapılar olarak görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, örtük ilişki inançlarının diğer ilişki dinamiklerine etkisi üzerinde çalışmalar yapılabilir. İlişki doyumu, yükleme tarzları ve temel psikolojik ihtiyaçlar, örtük ilişki inançları ile çalışılabilecek değişkenlerden bazılarıdır. Evli ve boşanmış bireylerin örtük ilişki inançları değerlendirilebilir, bu inançların ilişkinin devamlılığını tahmin etme durumu incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS Basic concepts, applications, and programming (Multivariate Applications Series)* (2nd ed.). Routledge.
- Cobb, R. A., DeWall, C. N., Lambert, N. M., & Fincham, F. D. (2013). Implicit theories of relationships and close relationship violence: Does believing your relationship can grow relate to lower perpetration of violence? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(3), 279-290. <https://doi.org/10.1177/0146167212473159>
- Cüceloğlu, D. (2022). *İnsan insana*. Kronik Kitap Yayınevi.
- Dovala, T. (2018). Implicit theories of relationships and conflict communication patterns in romantic relationships: A dyadic perspective. *Journal of Relationships Research*, 9, 1-9. <https://doi.org/10.1017/jrr.2018.11>
- Dweck, C. S., Chiu, C. Y., & Hong, Y. Y. (1995). Implicit theories and their role in judgments and reactions: A word from two perspectives. *Psychological Inquiry*, 6(4), 267-285. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0604_1
- Dweck, C. S., & Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review*, 95(2), 256-273. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.95.2.256>

- Franiuk, R., Pomerantz, E. M., & Cohen, D. (2004). The causal role of theories of relationships: Consequences for satisfaction and cognitive strategies. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(11), 1494-1507. <https://doi.org/10.1177/0146167204264894>
- Gizir, C. (2012). İlişki İnançları Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 37-45. <https://doi.org/10.17860/efd.90506>
- Güleç, H. (2009). Psikiyatride psikometri: Temel kavramlar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 175-186. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pgy/issue/11165/133466>
- Hu, L.-T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Knee, C.R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and prediction of romantic relationship initiation, coping, and longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 360-370. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.2.360>
- Knee, C.R. (2003). Implicit theories of relationships: Orientations toward evaluation and cultivation. *Personality and Social Psychology Review*, 7(1), 41-55. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0701_3
- Kuttler, A. F., & Greca, A. M. L. (2004). Linkages among adolescent girls' romantic relationships, best friendships and peer networks. *Journal of Adolescence*, 27(2004), 395-414. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.05.002>
- Mattingly, B. A., McIntyre, K. P., Knee, C. R., & Loving, T. J. (2019). Implicit theories of relationships and self-expansion: Implications for relationship functioning. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(6), 1579-1599. <https://doi.org/10.1177/0265407518768079>
- Metts, S., & Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*, 17, 383 170-185. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1990.tb00230.x>
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Australian Copyright, Australia.
- Ross, M. (1989). Relation of implicit theories to the construction of personal histories. *Psychological Review*, 96(2), 341-357. <http://doi.org/10.1037/0033-295x.96.2.341>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research*, 8(2), 23-74. https://www.stats.ox.ac.uk/~snijders/mpr_Schermelleh.pdf
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34, 1419-142. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00124-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00124-1)
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. Baskı). Pearson.
- Teal, S. (2018). *The association of attachment and marital satisfaction mediated by implicit theories of relationships* [Doctoral dissertation]. Seattle Pacific University.
- Thompson, A. E., Capesius, D., Kulibert, D., & Doyle, R. A. (2020). Understanding infidelity forgiveness: An application of implicit theories of relationships. *Journal of Relationships Research*, 11, e2. <https://doi.org/10.1017/jrr.2019.21>
- Weigel, D. J., Lalasz, C. B., & Weiser, D. A. (2016). Maintaining relationships: The role of implicit relationship theories and partner fit. *Communication Reports*, 29(1), 23-34. <https://doi.org/10.1080/08934215.2015.1017653>

Extended Abstract

Individuals hold implicit beliefs about relationships that shape their perceptions and interpretations of relational experiences. These beliefs influence how they make sense of events and interactions within relationships. Implicit beliefs represent personal constructs or assumptions about oneself and the social world, later defined by Ross (1989) as schematic knowledge. Dweck et al. (1995) and Dweck and Leggett (1988) explored implicit theories by examining individuals' beliefs about the stability and changeability of personal traits. These theories help explain the conditions under which certain traits remain stable or evolve. Implicit beliefs significantly impact how individuals attribute meaning to their experiences, and Dweck and colleagues have demonstrated how these beliefs can shift under specific conditions (Knee, 2003). The concept of *implicit relationship beliefs* categorizes relational beliefs into two independent dimensions: *destiny beliefs* and *growth beliefs*. *Destiny beliefs* reflect the assumption that relationships are predetermined or fated, while *growth beliefs* emphasize that relational challenges can be navigated and overcome through effort. These implicit theories influence how individuals interpret and respond to relationship conflicts (Dovala, 2018). To assess these beliefs, Knee et al. (2003) developed the *Implicit Theories of Relationships Scale*. However, no existing scale in the Turkish literature has been developed or adapted to measure implicit relationship beliefs. This study aimed to address this gap by examining the psychometric properties of the scale in a Turkish sample. Participants were recruited through both online and face-to-face methods using purposive and convenience sampling. The scale was administered to 312 individuals from various provinces (Adana, Ankara, Hatay, Kayseri, and Sivas) on a voluntary basis. The sample included 101 men and 211 women, with ages ranging from 17 to 58 years ($M = 28.27$). Data were collected using the *Implicit Theories of Relationships Scale*, the *Ten-Item Personality Inventory*, and the *Relationship Assessment Scale*. To adapt the scale into Turkish, permission was obtained from the original author, C. Raymond Knee, via email. The scale was then translated into Turkish with the assistance of five academicians with expertise in the field and proficiency in English. Additionally, two experts in measurement and evaluation reviewed the translated items. Further revisions were made based on feedback from three academic experts in psychological counseling. The finalized Turkish version was subsequently back-translated into English by two English language experts to ensure semantic equivalence. After confirming the linguistic validity of the Turkish form, the psychometric properties of the scale were analyzed. The study was conducted following ethical research guidelines, and approval was obtained from the Sivas Cumhuriyet University Scientific Research and Publication Ethics Health Sciences Committee (Decision No: 2023-04/59). Data were first examined for normality through descriptive statistics. Construct validity was assessed through exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). Criterion validity was examined by analyzing the correlations between the scale, the *Relationship Assessment Scale*, and the *Ten-Item Personality Inventory*. The internal consistency of the scale was evaluated using Cronbach's alpha coefficients. SPSS 22 and AMOS 24 were used for statistical analyses. Results indicated that the data were normally distributed. In the EFA, item factor loadings ranged between .31 and .76, and no items were removed based on factor loadings. The factor structure of the scale aligned with the original version, confirming the two-factor structure. CFA results further supported this two-factor model. The final structure of the scale consisted of 22 items, with 11 items under the *destiny beliefs* subdimension and 11 items under the *growth beliefs* subdimension. Fit indices from the CFA analysis were as follows: $\chi^2/df = 2.21$, CFI = .86, GFI = .88, NFI = .87, RMSEA = .062—indicating acceptable model fit. Based on modification indices, adjustments were made between items 5 and 11 in the *destiny beliefs* subdimension and between items 8 and 10 in the *growth beliefs* subdimension. Criterion validity was assessed in line with the assumptions from the original scale article. Correlation coefficients between the *growth beliefs* subdimension and the *Ten-Item Personality Inventory* subdimensions were as follows: .17 for extraversion, -.12 for neuroticism, .14 for openness to experience, .19 for conscientiousness, and .13 for malleability. The correlation between the *growth beliefs* subdimension and the *Relationship Assessment Scale* was .31.

The internal consistency of the scale was strong. Cronbach's alpha coefficients were .82 for the *destiny beliefs* subdimension, .76 for the *growth beliefs* subdimension, and .80 for the total scale. These reliability values closely align with those reported in the original study by Knee et al. (2003), where Cronbach's alpha values were .82 for *destiny beliefs* and .74 for *growth beliefs*. These findings confirm that the scale demonstrates high internal reliability in the Turkish sample. Implicit relationship beliefs play a crucial role in how individuals perceive, predict, and maintain their romantic relationships. Such beliefs can explain why some individuals are more motivated to sustain a relationship than others (Weigel et al., 2016). For instance, individuals who hold *growth beliefs* may believe that a relationship requires effort and that overcoming challenges together strengthens their bond. Conversely, those with strong *destiny beliefs* may assume that relationships are either inherently meant to be or doomed to fail, rendering efforts to resolve conflicts meaningless. These beliefs have a direct impact on relationship dynamics. Supporting this, Cobb et al. (2013) found that *growth beliefs* are associated with lower levels of relational violence, while Franiuk et al. (2004) suggested that implicit beliefs influence how individuals cope with relationship conflicts, approach forgiveness, and maintain harmony with their partners. Moreover, implicit beliefs function similarly to cognitive schemas, operating as both stable and contextually accessible constructs. The *Implicit Theories of Relationships Scale* has been validated and used in diverse research contexts across various samples, demonstrating its robustness as a measurement tool. The findings of this study contribute to the Turkish literature by making the scale available for future research. Based on these results, further studies can explore the effects of implicit relationship beliefs on different relational dynamics. Potential research areas include examining their influence on relationship satisfaction, attributional styles, and basic psychological needs. Future studies could also compare implicit relationship beliefs between married and divorced individuals to assess their predictive role in relationship continuity.